

RODICA BRETIN

PISICA *de la* ORA CINCI

CORINT
FICTION

RODICA BRETIN

PISICA
de la
ORA CINCI

CORINT
FICTION

„Amintirile sunt icoanele timpului.”

Mircea Eliade

Părinților mei, *Ioan și Ermina*

TERASA CU LEANDRI

Cea mai veche fotografie a mea este, de fapt, a mamei. Avea treizeci și doi de ani pe atunci și un capot de casă înflorat, cum se purtau prin anii '60. Fotografia, în sepia, nu păstrează culorile, nici ale hainelor mamei, nici ale florilor de leandru din stânga ei. Erau însă albe, știam, așa cum le-am văzut când am venit pe lume.

În fotografie nu mă deslușesc, fiindcă eram încă acolo, în burta mamei. Mă uit doar la o femeie gravidă, ieșită pe balconul plin cu flori din fața ușii deschise spre apartamentul în care aveam să mă nasc câteva săptămâni mai târziu.

Pe vremea aceea nu existau ecografii, iar părinții aflau abia la naștere dacă odrasla lor era băiat sau fată. Poza aceea e, într-un fel, o ecografie, făcută nu cu aparatul medical, ci cu unul de fotografiat, cu burduf și rolă de film alb-negru.

Mama era atât de fericită, încât părea să strălucească. Balconul se aflase jumătate în soare, jumătate în umbră și totuși lumina se revărsa peste toate – cimentul cald, marea puțină din lemn cu pământ din care se iveau copăcelul înflorit, celelalte ghivece de pe jos, cele atârinate în chingi de balustradă, acoperișul de vizavi cu țigle printre care creșteau petice de mușchi. Lumina venea de la soare ori de la mama?

Eu o făceam fericită pe femeia aceea tânără și surâzătoare fiindcă aveam să mă nasc, eram visul ei cel mai drag pe cale să se împlinească. Nu știa câtă tristețe aveam să-i aduc, câtă suferință, cum o să-i zdrobesc iluziile, viața, cum o să-i spulber planurile de viitor. N-am vrut să o fac, așa m-au silit oamenii, vremurile, soarta. Dacă ar fi știut dinainte, m-ar fi iertat? Poate. Dar zâmbetul i s-ar fi golit de lumina care aproape orbea.

Am fost un copil dorit și prea mult așteptat. Zece ani de speranțe și dezamăgiri, zece ani în care mama întorcea capul cu invidie după orice gravidă întâlnită întâmplător pe stradă. Toate femeile ajungeau fără efort într-o *stare bine-cuvântată*, în timp ce maternitatea pe ea o ocolea. Însă nu s-a dat bătută, urmărindu-și țelul cu ardoarea unui întemeietor de imperii pornit pe cuceriri și ar fi răsturnat lumea ca să aibă un copil, copilul *ei*.

S-a întâmplat să nu fiu chiar ce visase, cum s-a dovedit peste ani. Însă când a fost făcută fotografia eram o promisiune ce o umplea de așteptări, de nerăbdare: va fi băiat, va fi fată? Făptura fără nume ce creștea în burta mamei avea deja personalitate – se anunța timidă, sfiindu-se să iasă în lume, simțindu-se bine înăuntrul trupului care o ocrotea, învelită în iubire ca într-o a doua placenta. La nouă luni și trei săptămâni încă nu dădeam niciun semn că aș vrea să mă nasc. Probabil îmi era frică să mă arunc în oceanul vieții, așa cum mi-a fost și de marea cea adevărată. Nici astăzi nu știu să înot și e prea târziu ca să mai învăț.

Dar asta nu a fost, pe atunci, singura problemă a mamei. Era toamnă, sezonul gripelor timpurii, iar epidemia din 1958 bântuia prin saloanele spitalelor, cot la cot cu microbii, virusurile și bacteriile obișnuite. Toate o speriau pe mama, dar nu mai mult decât un zvon răspândit în orașul de

la poalele Tâmppei, nu prin ziare, ci prin rețeaua folclorului citadin. Se schimbaseră între ei nou-născuți în maternitatea brașoveană! Unii bănuiau, alții știau, cunoșteau cazuri, nume, date, împrejurări. Și dacă o să îi înlocuiască copilul cu vreo altă odraslă, a cine știe cui? Mama nu era dispusă să riște și a luat singura hotărâre pe care o socotea înțeleaptă – să nască acasă. Astăzi, ideea pare o nebunie și s-ar pune o întrebare firească: cum de nu s-au opus tatăl meu, celelalte rude apropiate? S-au opus, evident. Dar cine crede c-ar fi avut vreo șansă de reușită, nu o cunoaște pe mama.

Și așa, când natura a decis că venise momentul intrării mele în scena vieții, evenimentul s-a petrecut într-un apartament de două camere, plus dependințe, de la etajul unei case de pe Strada Lungă. Acolo am venit pe lume, într-o seară de 6 noiembrie, când căzuse deja prima zăpadă.

Nașterea s-a dovedit grea și, după ore de travaliu, mama și-a uitat spaimile închipuite în fața unora reale și a cerut să fie dusă la spital. Tata a alergat la telefonul unor vecini, să cheme o ambulanță, însă pe atunci salvările veneau când veneau și eu am ajuns înaintea mașinii cu cruce roșie ce mergea cu patruzeci pe oră, în sunete de sirenă.

M-am născut după moda altui secol, cu o moașă să-soaică, ținându-i locul chirurgului obstetrician, și cu cordo-nul omblical înfășurat în jurul gâtului. Moașa m-a eliberat din strânsoarea ce mă sufocase aproape, apoi m-a luat în brațe, încercând să îmi sufle viață în plămâni.

Mama se ridicase în capul oaselor, tata încremenise lângă fereastra pe care se tot uita, doar o să vadă venind Salvarea. Eu, în brațele moașei, nu mișcam, nu respiram, ocupată să mă învinețesc. În locul plânsetului unui nou-născut, camera se umpluse de o tăcere sumbră, de rău augur. Ce-o fi fost în sufletul mamei în clipa aceea?

Bebelușul care eram a tras până la urmă o gură de aer, aducându-i gustul dulce-amărui al lumii de afară. Am scăpat din prima încercare a vieții – cât pe ce să fie și ultima! –, altfel n-aș fi ajuns să cresc mare, să trec prin mai multe decât aș fi vrut și să scriu acum rândurile astea.

Când moașa m-a așezat la pieptul mamei, urlam din toate puterile, bucuroasă că se terminase cu bine ori poate nemulțumită de schimbarea culcușului calduț cu un loc necunoscut și plin de primejdii, pe care nu știam încă să-l numesc *lume*.

Mama s-a uitat cu luare-aminte la mine, copilul atât de dorit și așteptat. Aveam toate la locul lor, iar asta a făcut-o să răsuflă mai ușurată. Însă eram negricioasă, cu pielea încrețită pe la încheieturi, cu fețișoara schimonosită de plâns. Urâtă foc, a fost impresia dintâi a mamei, pe care avea să mi-o împărtășească peste ani. Moașa, în schimb, era de altă părere:

— *Sehr schön! Was für ein schönes neugeboren!*¹

Nu știu dacă am fost un copil frumos, cum tocmai zisese săsoaica, sau urâțel, cum i s-a părut mamei – care n-avea nici măcar scuza c-aș fi fost schimbată –, însă știu că am fost iubită de părinții mei, din prima clipă, atunci și-ntotdeauna, oricâte probleme le-aș fi făcut, oricâte necazuri le-aș fi adus.

Când am crescut destul ca să înțeleg câte ceva din viață, mama mi-a povestit despre venirea mea pe lume, care, credea ea, fusese un miracol. Unele lucruri ne rămân în amintire așa cum s-au întâmplat, altele cum ne amăgim că au fost sau cum am fi vrut să fie. Chiar dacă ce mi-a spus nu era întrutotul adevărat, am crezut-o. Pentru mama, închipuirea aceea devenise cu timpul mai convingătoare decât realitatea.

Tata coborâse să deschidă poarta pentru cei de la Salvare care ajunseseră în sfârșit, moașa mă scutura ușurel, de

¹ „Frumos! Ce nou-născut drăguț!” (în germană în original) (n. red.)

parcă eram adormită și voia să mă trezească, mama întinsese mâinile spre mine, dar nu putea scoate vreun sunet, fiindcă și inima ei se oprise. Și-atunci a văzut ceva ca un contur omenesc, însă de lumină, aplecându-se peste umărul moașei și atingând creștetul nou-născutului. Nu s-a speriat fiindcă a știut imediat cine este, era tatăl ei, bunicul meu care murise cu mulți ani înainte, lăsând-o pe bunica singură, cu patru copii de crescut. Dar asta e o altă istorie; în seara aceea, vizitatorul venit de *dincolo* și-a înfăptuit minunea și s-a grăbit să dispară când tăcerea a fost spartă de întâiul meu scâncet.

Am crezut povestea mamei auzită la vârsta poveștilor de tot felul – de ce s-o fi pus la îndoială? Eram deja la școală când l-am întrebat pe tata despre împrejurările venirii mele pe lume și care mă făceau să semăn, îmi închipuiam eu, cu eroii din cărți. Bineînțeles, nu i-am mărturisit ce știam de la mama – era secretul nostru, unul datorită căruia mă simțeam *specială*.

Tata avea o cu totul altă versiune a faptelor – una simplă, rațională, prozaică – și am constatat încă o dată un lucru evident: realitatea e mai puțin interesantă decât închipuirile în care o învelim uneori. Ambulanța ajunsese la timp, mi-a istorisit tata, iar cu ea venise și un medic, nu doar doi infirmieri, cum se întâmpla de obicei. Fusesem salvată de priceperea unui doctor, de știința medicală. Tata nu credea în miracole, ci în puterea omului de a inventa lucruri uluitoare, de a învinge bolile și a ajunge pe Lună. Era, cu alte cuvinte, un sceptic. Privind în urmă, aş spune totuși că, în felul lui, rămânea un idealist. Astăzi, după atâtea descoperiri epocale, oamenii au început să își înțeleagă limitele – ceea ce este tot un progres.

Istoria are și un epilog, scris, ca orice urmare care se respectă, două decenii mai târziu. Mama rămăsese prietenă cu moașa ce îi fusese alături în seara de 6 noiembrie, cât pe ce să fie fatidică, dar care se sfârșise fericit. Săsoaica, Renate Vogel era numele ei, nu plecase din Brașov când familia ei emigrase în Germania. În 1982, deja bătrână și lovită de o pareză, Renate ajunsese la azilul din Șchei, unde mama se ducea să o vadă din când în când. La una dintre vizite m-a luat cu ea și, câtă vreme s-a dus prin saloane să împartă haine, felii de cozonac, chifle și ce mai aduseserăm, am rămas singură cu bătrâna.

Renate stătea toată ziua într-un scaun cu rotile, fără să vadă ori să îi pese ce se întâmplă în jur, lăsându-se pe mâinile îngrijitoarelor care o spălau, o îmbrăcau, îi băgau pe gât mâncare sau medicamente. Avea și clipe de luciditate, în care redevenea ea însăși, dar erau tot mai rare. Se retrăsese în lumea dinăuntru, retrăindu-și amintirile, frecându-le cu piatra de șlefuit a nostalgiilor și regretelor, până ce ajunseseră să taie timpul ca săbiile japoneze forjate de sute de ori. Nu credeam că mai știe cine sunt, nici să își amintească de seara în care ținuse în brațe un prunc ce părea fără suflare. Am întrebat-o totuși – aveam ceva de pierdut? Am vrut să aflu cine mă întorsese la viață, cui să-i mulțumesc, pe cine să dau vina pentru neîmplinirile de mai târziu.

— Cine m-a scăpat atunci, *Frau Vogel*?

N-așteptam vreun răspuns, dar l-am primit:

— *Ein Engel.*

Și Renate a repetat încet, în limba română, ca să fie sigură că am înțeles.

— Un înger a fost. Un înger.

ARTHUR ȘI VINUL DE SMOCHINE

De când mă știu am vrut un animăluț al meu, dorință cu atât mai fierbinte cu cât mi-era cu desăvârșire interzisă. Mama crescuse la țară, de unde adusese la oraș o învățătură deprinsă de la mama ei și bunica mea: oamenii stau în casă, animalele afară. De-asta în apartamentul nostru sclipitor de curat, de parcă așteptam musafiri în orice clipă, n-aveau ce să caute creaturi cu mai mult de două picioare. Visam să am un câine, o pisică, un hamster măcar, dar n-am avut noroc nici cu melcii pe care mama îi dibuia ascunși prin vreun cotlon și mă punea să îi duc înapoi de unde îi luasem, iar dacă îi găsea a doua oară, îi arunca cu mâna ei la gunoi.

Animalele au locuințele lor, îmi explica răbdătoare, în cotețe și grajduri, n-au ce să caute sub același acoperiș cu oamenii, să lase urme de labe murdare pe parchetul dat cu ceară, păr pe covoare și microbi nevăzuți peste tot. Cât despre cățeii îmbăiați, periați și parfumați cum era pechinezul vecinilor, aceia erau un moft, un lux care nu își avea locul într-o familie *normală* ca a noastră.

Normală pentru cine? N-am întrebat-o, pentru că nu stăteam cu mama la masa negocierilor, ea hotăra și noi ascultam, tata și cu mine, deși el făcea parte din lumea maturilor

și ar fi avut drept de vot. Însă nu și-l folosea, prefera să aibă mai degrabă liniște decât dreptate. De-asta în copilărie am purtat singură războaiele cu mama pentru cauza nobilă de a-mi împărți viața cu un prieten necuvântător.

Și-am tot pierdut, bătălie după bătălie, fără șanse de izbândă, dar și fără să mă descurajez. „Dintr-o înfrângere în alta, spre victoria finală”, era planul meu simplu și genial la vârsta de patru ani, când adoptasem o nouă strategie, născută din experiența atâtor eșecuri. Mama nu mă lăsa să aduc nicio făptură cu blană sau pene în casă? Atunci puteam să am una *afară*, ascunsă de ochii ei.

Pe vremea aceea obișnuiam să dau nume la tot ce aveam în jur, ființe sau lucruri, de la trotinetă la plantele din ghivece. Iar pe porumbelul găsit într-o dimineată, în curtea din spate, l-am botezat Arthur, după neînfricatul cavaler al Mesei Rotunde din poveștile pe care mi le citea tata, seară de seară.

Arthur își târa pe pământ o aripă beteagă și ar fi fost o pradă ușoară pentru pisicile ce bântuiau acoperișurile și cărora nu le scăpa nimic. Îl salvasem pe Arthur de la o soartă crudă și nemeritată, o faptă demnă de un cavaler cu sabie și armură lucitoare. Dar greul abia urma – ce să fac cu el? Nu erau decât trei locuri unde aş fi putut să îl ascund: podul, magazia sau pivnița. În magazie se afla motocicletă tatei, unde el intra aproape zilnic, podul era și el vizitat, săptămânal, de mama, când se ducea să întindă rufele la uscat. Ce rămânea? Încăperea din subsol, unde puteam să cobor de una singură, fiindcă știam unde țineau ai mei cheia.

Și era o minunăție de pivniță! Avea bolți căptușite cu cărămidă, rotunde și înalte cum aveam să îmi închipui catacombele din Roma antică, unde se refugiau martirii

creștini de prigoana împăratului Nero. *Quo vadis?*, romanul lui Sienkiewicz, care avea să îmi înflăcăreze imaginația câțiva ani mai târziu, a fost primul meu manual de istorie.

Însă catacombele de sub curtea noastră nu ascundeau decât putini cu varză, lăzi pentru cartofi, altele pline cu nisip în care erau îngropați morcovii de-a lungul iernii, păstrându-se bine până primăvara, când începeau să se scofâlcească, ajungând să arate ca degetele mumiilor egiptene.

Cândva, pivnița noastră adăpostise și niște butoaie de stejar, în care fostul proprietar al casei își ținea berea. Un străvechi butoi cu lemnul spart pe alocuri stătea mărturie, rămas stingher în mijlocul rafturilor curbate de recolta fiecărei toamne: mere așezate astfel încât să nu se atingă între ele, iar unul putrezit să le molipsească pe celelalte; pere, prune brumării și renglote, pepeni și bostani, ciorchini de struguri ce deveneau cu timpul arămiile stafide. Și mai era puzderia de lăzi cu cartofi – din cei albi, „porcești”, din cei roșii, pentru prăjit –, sfeclă, ardei grași, vinete, praz, ridichi, usturoi și ceapă, tot de două feluri, „de apă” și roșie, din care îți venea să muști cu poftă, cum făcuse Franco Nero într-un western spaghetti.

Prin anii '60, iernile erau mai lungi și mai grele. Zăpada așternută pe la sfârșitul lui octombrie nu se dădea răpusă de soarele anemic și ținea în strat gros până prin martie, dacă nu chiar în aprilie. Nu existau supermarketuri de unde să cumperi portocale, banane și salată verde în luna lui Gerar. Brașovenii mâncau din ce agonisiseră în vizuinile de ciment și cărămizi.

Pivnița noastră era atât de plină, încât am fi putut trece printr-un asediu îndelungat, cu viscolul și gerul bătând zadarnic în uși și ferestre. Toate erau roade ale verii trecute

care coborâseră să petreacă iarna la adăpost, păstrând pentru noi gustul dulce, făinos sau acrișor al zilelor însorite. Dar cel mai mult îmi plăceau borcanele cu murături; ajungea să mă uit la ele și parcă simțeam mirosul de oțet fiert cu foi de dafin care ne umplea casa în zilele de toamnă târzie. Erau borcane de diferite mărimi, cu gogoșari, preferații mei, castraveți murați sau în oțet, varză albă și roșie, conopidă, gutui, ardei iuți, gogonele, țelină. Oricând aș fi ales murăturile în locul dulciurilor, poate și fiindcă proveneau din tărâmul miraculos al pivniței!

Cheia de la peștera cu bunătați stătea atârnată într-un cui, pe unul dintre pereții cămării. Mă urcam după ea pe un scaun, având grijă să îl pun după aceea înapoi unde îi era locul. Ieșeam din casă pe balconul cel lung, ce mărginea apartamentul nostru și al vecinilor, apoi o luam în jos pe scara cu două paliere ca să ajung în curte. Ușa pivniței comune era din fier de cazan, groasă ca la un buncăr din filmele de război, iar singură n-aș fi putut să o clintesc, cu atât mai puțin s-o ridic. Din fericire era întotdeauna deschisă, dată de perete de cei care coborau și lăsată așa. Intrarea în beci părea un puț de beznă spre care se afunda oblic o scară abruptă. Comutatorul era pe la mijloc și trebuia să pășesc încet, cu grijă să nu alunec ori să mă împiedic de marginile treptelor cu cimentul ciobit, pe care nimeni nu se gândea să le repare.

Așa am coborât și în ziua aceea, pe dibuite, într-o mână cu cheia, cu cealaltă strângând la piept porumbelul care la început s-a zbatut, dar s-a potolit repede, înțelegând probabil că nu îi voiam răul. N-a fost ușor să deschid lacătul cu o mână, dar am trecut și peste obstacolul ăsta, am împins ușa din gratii de lemn și iată-mă înăuntru.

Era august atunci, iar pivnița aproape goală, deci nicio primejdie ca vreunul dintre părinți să intre prea curând acolo. Am găsit niște câlți și cârpe, din care am făcut un culcuș rotunjit în formă de cuib, am pus alături vasul cu apă proaspătă și celălalt, cu firimituri de pâine dintr-o felie luată din cămară – spre norocul meu, o găsisem gata tăiată, fiindcă nu mă încumetam să țin un cuțit în mână. Era prea greu și, dacă era să o cred pe mama, periculos.

Gândul la pericole m-a făcut să mă uit în sus, la fereastră-lucarnă ce dădea spre curtea de deasupra. Printre gratii n-ar fi putut trece o pisică, până și lumina abia se strecura. Porumbelul era în siguranță, îi făcusem casa într-o fostă ladă cu cartofi, avea apă, mâncare.

Mai lipsea ceva?

Când îi dădusem drumul, nu țâșnise zburătăcind pe sub bolțile de piatră, așa cum mă temusem. Stătea liniștit, nici măcar nu se ridicase în picioare, însă răsufla iute și știam că inima îi bate foarte repede, îi simțisem zvâcnetele cât îl ținusem lipit de mine. Frig nu era în pivniță, numai o răcoare umedă, dar Arthur era încă înfricoșat – de locul cel nou în care se pomenise, de mine fiindcă nu mă cunoștea. Nu știa că vom fi curând prieteni.

Pe atunci nu existau telefoane mobile. Mama ieșea pe balcon și mă striga, iar acustica curții era mai bună decât a sălii Operei din Viena; n-aveam cum să zic că n-am auzit-o, oriunde aș fi fost. Când m-a chemat la masă, m-am dus, deși nu chiar imediat; învățasem din experiențele dinainte să nu fiu *suspect* de ascultătoare.

M-am purtat așadar ca de obicei, am făcut mofturile de rigoare, dar până la urmă am mâncat tot, grăbindu-mă afară, în curte, apoi în pivniță, unde Arthur mă aștepta. Nu

ieșise din cutie, era un porumbel tare cuminte, păcat că nu-l puteam ține cu mine în cameră... Cum, vorba bunicii, „nemulțumitului i se ia darul”, m-am resemnat să îl văd pe Arthur când puteam, aducându-i ce credeam eu că i-ar plăcea. Cu pâinea, grâul și fărâmele de biscuiți o nimerisem, însă de gălbenușul fiert nu s-a atins. Dacă păsările fac ouă, de ce nu le-ar și mânca, așa mă gândisem. Un raționament ce pare corect poate fi cu totul greșit. Nu era întâia oară când constatam asta. Nici n-aveam pe cine să întreb. Porumbelul era secretul meu și nu ceri sfaturi despre secrete celor de care le ascunzi. Vizitele ilegale în beci au continuat vreo săptămână, timp în care coboram acolo de două, iar câteodată de trei ori pe zi.

Până când...

Pivnița noastră era spațioasă – de fapt, cât toate celelalte la un loc, pe care astăzi le-aș compara cu boxele din subsolul blocurilor ori cu *oubliette*-urile de la Bastilia, unde se cobora printr-o trapă aflată în tavan. Una dintre pivnițele de trei metri pe doi era a familiei Bodor. Pe octogenara tanti Kinga nu o văzusem vreodată aventurându-se pe scările care atunci când ploua deveneau lunecoase, iar în lunile de iarnă se acopereau cu o pojghiță de gheață. În schimb, nenea Zoltan cobora și urca treptele cu sprinteneală, nu i-ai fi dat o vârstă matusalemică. Știam să număr doar până la douăzeci și orice cifră mai mare căpăta pentru mine semnul de infinit.

În după-amiaza aceea, nenea Zoltan a tropăit pe scări în jos – l-am cunoscut după sunetul pașilor – și a trecut pe lângă pivnița noastră fără să mă vadă, fiindcă nu aprindeam becul prăfuit din tavan, mulțumindu-mă cu lumina razelor cernute prin lucarnă. L-am auzit descuind ușa boxei lui, apoi începând să trebăluiească înăuntru.

Eu am rămas cu prietenul meu necuvântător, căruia îi adusesem miez de pâine și i-l fărâmițam ca să îl poată ciuguli. Arthur era un porumbel liniștit. Nu încerca să iasă pe fereastră, nu zburase nici măcar până pe unul dintre rafturile de sus. Câteodată îl găseam învârtindu-se în cerc și lovind cimentul cu ciocul, de parcă s-ar fi întreat de ce era atât de tare, unde dispăruseră pământul, iarba. Însă de cele mai multe ori rămânea în cutie, cu picioarele strânse sub el și aripa bolnavă întinsă într-o parte, uitându-se la mine cu ochi ca niște mărgele negre. Răsufla gâfâit, cu ciocul întredeschis, ca după o goană istovitoare. Dar nu era obosit, nici speriat. Nu fugea când mă apropiam și mă lăsa să îi mângâi penele din creștet și de pe piept, moi și lucioase.

Arthur era *prea* cuminte. Nu semăna cu porumbeii pe care îi vedeam în Piața Sfatului, mereu în mișcare, atenți și vioi. Ceva nu era în ordine cu Arthur. Cu atât mai mult trebuia să am grijă de el și răbdare. Într-o zi, eram convinsă de asta, avea să se înzdrăvenească și atunci o să îi dau drumul să se întoarcă la frații lui. Iar peste ani, când o să zboare cu ei deasupra acoperișurilor roșii, o să își aducă aminte de pivnița noastră, de cuibul din câlți și de clipele petrecute împreună.

În ultima vreme tăceam amândoi – el fiindcă de felul lui nu scotea vreun sunet, nici nu uguia ca restul porumbeilor, eu fiindcă îi povestisem deja totul despre mine. Tăceam deci, uitându-mă în ochișorii lui strălucitori, care nu clipeau niciodată. Era un moment de comuniune, plăcut, însă cam plictisitor.

Dincolo, în pivnița familiei Bodor, se întâmplau lucruri interesante. Am rezistat o vreme tentației, dar clinchetele, gălgâiturile și tot felul de alte sunete misterioase mă cheamau irezistibil.

Până la urmă, m-am dus.

Nenea Zoltan lăsase ușa deschisă și, când am ciocănit, a întors capul să se uite la mine, fără să se întrerupă din ce făcea. Avea în mână capătul unui furtun subțire și lung ca un șarpe de apă – știam cum arată o asemenea lighioană doar din poze, fiindcă nu începuse încă *Teleenciclopedia*, unde aveam să văd tot soiul de animale, care de care mai ciudate... Celălalt capăt dispărea într-una din damigenele pântecoase așezate pe rafturile ce căptușeau trei dintre pereții boxei. Nu vedeam acolo borcane cu murături, lăzi cu nisip pentru morcovi ori altele goale pentru pus cartofii. Nu erau decât damigene – mari și mici, unele transparente, câteva învelite într-o împletitură de răchită din care ieșeau două toarte – și o mulțime de sticle, cum se adunau în depozitul din spatele Alimentarei de la Valici, unde mama le dădea la schimb. În copilăria mea nu existau ambalaje din plastic, băuturile se vindeau în sticle de sticlă. Când se goleau și voiai să cumperi apă minerală, oțet sau orice altceva, trebuia să te duci la magazin cu sticla cea veche, spălată și fără etichetă. Unii nu o curățau destul de conștiincios, alții deloc și nu rar se întâmpla ca siropul de vișine să aibă gust de ulei.

Nenea Zoltan avea la picioarele lui sticle albe, verzi, maro și fumurii, toate curate și fără etichetă. Cufunda un capăt al furtunului în câte una, făcând să curgă înăuntru ceva ca o miere topită. Când creștea până aproape să dea pe dinafară, bătrânul sugruma mașul de cauciuc cu două degete, oprind suvoiul. Punea dop sticlei și o urca pe un raft lângă suratele ei pline, după care alegea alta de jos și repeta ritualul.

Priveam ca hipnotizată operațiunea și mi se părea un procedeu complicat și misterios. Auzisem despre alchimiști,

niște vrăjitori care puteau să prefacă plumbul în aur. N-aveam habar ce era transmutația elementelor, însă trebuia să semene cu ce se petrecea acolo, în pivnița familiei Bodor, în subsolul unei case de pe Strada Lungă, fără ca locuitorii Brașovului să bănuiască măcar ce se întâmplă în orașul lor.

O vreme n-am făcut decât să mă uit, după care nu mi s-a mai părut destul. Voiam să încerc și eu! În loc să râdă, să mă ignore, să mă trimită acasă, nenea Zoltan s-a pus la mintea unui copil ce nu mergea încă la grădiniță. A mea era prea puțină, a lui pe jumătate dusă. Anii se numără invers când treci peste un anume prag, dar pe atunci nu știam asta.

Vecinul nostru, ce se apropia de nouăzeci, braț la braț cu o scleroză pe care nu i-o diagnosticase niciun medic, mi-a arătat ce să fac. Părea o joacă, însă nu era nici simplu, nici ușor. La început a mers, am umplut repede prima sticlă. La a doua, furtunul s-a înfundat și l-am pus în gură – așa cum îl văzusem pe nenea Zoltan –, sorbind ca printr-un pai. Când simțeam pe buze năvala lichidului din damigeană, su-grumam șarpele negru, ca să-l vâr imediat în sticlă, unde eliberam șuvoiul. Am mai umplut patru sticle, apoi iarăși a trebuit să desfund furtunul. Cu cât damigreana se golea, vinul urca mai greu, eu sorbeam mai cu putere, iar când șuvoiul venea în sfârșit, îmi răbufnea în gură. Înainte să gâtui șarpele de cauciuc, mă pomeneam înghițind fără să vreau. Vinul de smochine avea un gust care nu-mi plăcea, dar n-aveam de gând să mă dau bătută.

Nu știu cât a trecut până când am auzit vocea mamei chemându-mă la masa de seară. Am vrut să urc scara în fugă, cum eram obișnuită, însă după primele trepte mi s-au muiat genunchii. Am suit de-a bușilea restul scării, iar sus,

când am încercat să mă scol în picioare, n-am reușit. Curtea devenise o punte de corabie ce se legăna cu mine, într-un tangaj amețitor. Auzisem de furtuni și rău de mare, nu și de *rău de curte*. Aveam un nod în stomac care îmi urca în gât mai iute decât vinul în sticle și începeam să înțeleg ce era o durere de cap.

Când tata a coborât să vadă de ce nu mai veneam, m-a găsit stând în fund pe cimentul curții, ca pe vremea când învățam să merg, cu multe trânte și poticneli. Până în casă făcusem febră și, ca-ntotdeauna, mama a intrat în panică. Abia după ce am vomitat „și laptele pe care l-am supt în pruncie”, cum ar fi zis bunica, am reușit să îngaim ceva despre cele întâmplate. Mama a ghicit restul și s-a dus valvârtej la ușa familiei Bodor. Nu știu ce i-a spus lui tanti Kinga, am auzit doar cuvintele „ramolit bătrân” și „să-mi îmbete copilul!” purtate de ecou prin toată curtea.

Așa am înțeles și eu că pățania mea avea un nume. În ziua aceea mă îmbătasem – a fost singura dată în viața mea. De atunci am rămas cu o alergie la vinul alb, iar pe cel de smochine n-am mai pus gura vreodată, deși gustul mi-a rămas gravat în papilele gustative. Mă simțeam de parcă aș fi făcut gripă și indigestie în același timp, iar mama m-a doborât cum știa ea, cu ceai de ghimbir și de sunătoare „care îți ia greața cu mâna”. Licoarea era amară și o înghițeam în silă, însă ideea cu „mâna ceaiului” m-a făcut curioasă.

Înainte să mă lămuresc, am adormit.

Dimineața mă simțeam mai bine, însă necazurile mele nu se sfârșiseră. Pierdusem cheia de la pivniță! Nu era în buzunarul pantalonilor, căzuse undeva pe scări sau în beciul comun. Din fericire, ai mei n-aveau să îi observe imediat lipsa, îmi rămânea destul timp să o găsesc. În prima zi

nu am avut voie să ies din casă, a doua am coborât și m-am pus pe căutări. Lacătul era închis, așa cum îl lăsasem, cheia nicăieri. M-am uitat pe unde aș fi putut să o scap, dar nu era nici pe ciment, unde aș fi văzut-o, nici în locul unde vecinii lăsau de obicei cheile găsite ce nu le aparțineau.

De când îmi aduceam aminte auzeam în casă tot felul de expresii pe care mă chinuiam zadarnic să le pricep. Când cineva spunea „stau ca pe ace”, îmi închipuiam o pernuță de pus pe scaun care, în loc de burete sau umplutură de lână, era dintr-un arici mare și rotund. Dar cine s-ar fi așezat pe un arici? Nimeni. În schimb, s-ar fi învârtit prin camere fără să își afle locul, așa cum mi se întâmpla mie acum.

Și Arthur? Ce făcea singur în pivnița devenită închisoare? Mâncare îi lăsasem, apă avea. Dar dacă răsturna vasul cu piciorul, cum se mai întâmplase? Cât putea să rabde de sete? N-am stat să aflu. În a treia zi am pândit ca mama să plece – era duminică, zi în care o însoțea pe bunica la bise-rică – și l-am luat pe tata deoparte.

Când „ai făcut-o de oaie” – altă zicală rămasă un mister până astăzi –, e bine să mărturisești totul, fără să păstrezi nimic pentru tine. Cu o zi înainte vărsasem tot ce aveam în stomac și mă simțisem mai ușurată. Era rândul conștiinței, iar metoda părea să funcționeze. Și așa, tata a aflat despre locatarul clandestin din pivnița noastră și cum ajunsese acolo. M-a ascultat fără să mă întrerupă, iar la sfârșit mi-a pus o întrebare:

— Cum îl cheamă?

— Arthur.

Cum am zis, în anii aceia botezam orice îmi cădea sub ochi, ființă, lucru sau fenomen al naturii. Tata, care mă cunoștea bine, a rostit doar atât:

— Hai să-l vedem pe Arthur.

Am coborât amândoi scara beciului, unde tata a spart lacătul cu un clește luat din dulapul cu scule. Era o zi fără soare, iar lumina dinăuntru se împuținase și mai mult, strecurată cu zgârcenie prin lucarnă. În pivniță era aproape întuneric și, când tata a aprins becul, m-am oprit deodată în prag, șovăitoare.

Arthur era la locul lui, în cutie, într-o poziție nefirească, înțepenit pe o parte, cu ghearele crispate de parcă încerca să se agațe de ceva. De viață – dar asta am înțeles-o mai târziu și, ca-ntotdeauna, inutil. Penele își pierduseră luciul, păreau făcute din zgură, aripa beteagă arăta ca un resort rupt, ochii tot sticloși rămăseseră, cu strălucirea stinsă. Arthur nu mai mișca, încremenise cu ciocul căscat, așa cum luase ultima înghițitură de aer.

Nu văzusem *moartea* până atunci și tata a încercat să mi-o ascundă, punându-se între mine și trupușorul țeapăn. Iar eu, de obicei curioasă despre tot ce fuge, zboară sau înoată, care nu încetam cu întrebările decât în somn, de data asta n-am vrut să știu mai multe.

M-am uitat cum îl învelea pe Arthur într-o pânză de sac, cum lua de pe un raft hârlețul cu care afânam nisipul înainte să punem morcovii. L-am urmat pe scări, apoi spre curtea din spate, unde se termina cimentul și era un petic de pământ cu câteva fire de iarbă. Tata a săpat o groapă, a vârat acolo trupul porumbelului, apoi l-a acoperit cu pământ, punând deasupra niște pietre.

La sfârșit am rămas alături în picioare, tăcuți și triști, de parcă se terminaseră cuvintele și bucuria pe lume. Mi-am ridicat ochii spre tata, dar îl vedeam ca printr-o perdea de ploaie, deși din cer nu curgea nicio picătură. El mi-a șters

lacrimile – plângeam, fără să îmi dau seama –, apoi m-a mângâiat pe obraz.

— Arthur ar fi murit oricum, mi-a spus, era bolnav, n-avea plămânii buni, de-asta respira așa de repede.

Dar și eu greșisem, păsările sunt făcute pentru cer, să zboare în lumină, nu le poți închide înăuntrul zidurilor ori sub pământ. Oamenii care cresc porumbei îi țin în poduri sau pe terasele caselor. Văzduhul, mi-a deslușit, e marea păsărilor, nu le-o poți lua, fiindcă atunci se sufocă, la fel ca peștii pe uscat.

Așa era tata, nu se pricepea la vorbe de consolare, preferând să rostească adevărul. Știa de ce îl luasem pe Arthur, cât de mult îmi doream un prieten. Dar trebuia să mă gândesc întâi la el, apoi la mine. Altfel, chiar când vrei să faci bine, câteodată iese rău.

La sfârșit, tata m-a luat în brațe, cu un ultim sfat.

— Nu-i spune mamei!

Apoi ne-am întors acasă cu încă un secret, numai al nostru.

CUPRINS

<i>În loc de cuvânt-înainte...</i>	7
Terasa cu leandri	11
Arthur și vinul de smochine	17
Pisica de la ora cinci	30
<i>Kindergarten</i>	39
Dulapul, camionul și bunica	50
Minte de găină	64
Războiul balconului	76
Caii din curtea veche	93
Micul lord din Kronstadt	107
Cerceii din stele de mare	119
Omul cu portocale	132
Crăciun cu un cartof copt	152
Ziua cea mai lungă	169
Unchiul nostru din America	189
Curcan de Sfântul Ioan	209
Mătușa Stela și colonelul	224
De la Brașov la Lună	240
Măgele de sticlă	252
<i>În loc de epilog</i>	267

„Personajul principal al cărții este Brașovul, un Brașov prefirat printre gene grele de melancolia vârstelor pierdute, un Brașov ca un anotimp veșnic cald și însorit, un oraș-timp, când părinții erau încă tineri, iar vremea nu își arătase fața-i crudă, neiertătoare. Întâlnim aici sași, români și unguri într-o Țară a Bârsei de poveste, pe o Stradă Lungă văzută prin ochii unui copil. Poate ne-am aștepta ca percepția acestui personaj-narator asupra lumii să fie alterată de curata lui naivitate. Totuși, lucrurile se văd adesea mult mai limpezi dintr-un astfel de unghi.

Într-un stil cald și cu o frază limpede, Rodica Bretin ne aduce în fața ochilor o lume pierdută, în care primele zăpezi cădeau în octombrie, când în bucătării încă mai mirosea a oțet fiert cu foi de dafin, de la gutuile puse la murat, o lume în care legendele urbane aveau putere de știri, înspăimântând oamenii, o lume scăldată în arome și gusturi bogate, pe jumătate uitate, care ademenesc cititorul și-l îmbată cu promisiuni.”

SIMONA ANTONESCU

„O evocare emoționantă a copilăriei în anii 1960, între universalitate și culoare locală. Autoficțiunea Rodicăi Bretin nu cade în capcana nostalgiei patetice și a idealizării forțate, ci, pagină cu pagină, piesă cu piesă, reconstruiește lucid o viață și o lume, familiare și necunoscute deopotrivă. Sunt adunate aici povești cu moașe săsoaice și bijutieri evrei, cu porumbei și cu pisici, cu casele de pe Strada Lungă și cu salcâmi care umbreau odinioară Piața Sfatului. Peste toate, este o declarație de dragoste pentru un loc, unul la granița dintre realitate și legendă, cunoscut de-a lungul timpului drept Cetatea în care plouă de trei ori pe săptămână, Kronstadt, Stalin, Orașul de sub Tâmpa sau, pur și simplu, Brașov.”

GEORGE CORNILĂ